

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. et Bc. Jakuba Zámečnicka: Postoje k porodu u českých žen

Diplomová práce Jakuba Zámečnicka nese název *Postoje k porodu u českých žen*, což je velmi aktuální a důležité téma – strach mnohých žen z porodu a s ním související snaha vyhnout se mu vyúsťuje v nadbytečné provádění císařských řezů, jejichž frekvence ve vyspělých zemích v posledních desetiletích strmě stoupá. Rizika spojená s císařským řezem jsou přitom rodičkami často podceňována. Analýza postojů žen k porodu by mohla napomoci v klinické praxi, a to jednak při vytváření intervencí zacílených na ženy preferující primární císařský řez bez lékařské indikace, a jednak pro zlepšování porodní péče v České republice tak, aby byly v našich porodnicích více zohledňovány preference rodiček.

Teoretickou část práce autor člení na tři hlavní oddíly: v prvním z nich se věnuje otázce postojů obecně, ve druhém problematice on-line komunikace a diskusních fór a teprve poslední oddíl se dotýká postojů žen k porodu. Toto členění sice koresponduje s tématem práce a se zaměřením její výzkumné části (postoje žen k porodu prezentované na internetových diskusních fórech), na druhé straně ale vede k poměrně povrchnímu zpracování tří velkých témat. Od diplomové práce se nicméně očekává to, že v ní její autor prokáže důkladnější porozumění zpracovávanému tématu.

První oddíl věnovaný problematice postojů působí dojmem narychlo a nahodile poskládané mozaiky z útržků textů z učebnic a internetových zdrojů různé kvality; jak ukazuje kontrola na plagiáty, autor si vypomáhá formulacemi převzatými z webů pro studenty, jako je např. unium.cz, což je web se studijními materiály pro středoškolské studenty, či <http://sestrylf3.unas.cz/p9.html>. Shody ve formulacích jsou v tomto oddíle poměrně málo časté a v rozsahu věty či několika vět, tyto věty však nejsou uvedeny uvozovkami (nejedná-li se přímo o převzatou citaci třetího zdroje). V textu se místy vytrácí logická návaznost a objevují se tu dokonce rozporná tvrzení v rámci krátkého úseku textu: např. na str. 10 autor uvádí, že postoje obsahují kognitivní dimenzi, tj. součástí postoje jsou *vědomosti a názory*, které má osoba o předmětu, k němuž zaujímá postoj. O několik řádků níže však píše, že *neutrální* postoje se týkají objektů, o nichž subjekt *nic neví* (tj. kognitivní dimenze schází). A na další stránce zase píše, že na rozdíl od názorů postoje nikdy *nejdou neutrální*, ale zahrnují naopak vždy nějaké hodnocení. V textu jsou rovněž nadbytečná opakování: např. na str. 10 autor píše, že postoj zahrnuje kognitivní, emocionální a behaviorální složku a následující odstavec uvádí tím, že se postoje popisují pomocí kognitivní, emocionální a behaviorální dimenze, jako by otevíral nové téma.

Druhý oddíl teoretické části práce rovněž vykazuje v několika případech shody s internetovými zdroji (např. s wikipedií) bez uvedení uvozovkami a odkazu na daný zdroj. Nejproblematictější je v tomto ohledu ovšem oddíl třetí: autor nemalou část tohoto oddílu (celkově v řádu několika NS) opsal z jiných textů. **Způsob jeho práce se zdroji je nejen nekorektní** (na konci některých doslovně převzatých pasáží je sice uveden odkaz na zdroj, ale pasáž samotná není v uvozovkách, takže autor budí dojem, že pasáž napsal sám na základě shrnutí uvedeného zdroje), **ale jedná se jednoznačně o plagiátorství, neboť předkládaná diplomová práce obsahuje dlouhé pasáže opsané z jiných textů, u nichž odkaz na původní zdroj zcela chybí** (v některých případech je na konci opsané pasáže uveden jako zdroj některý z odkazů, které obsahoval původní text). Tím, že autor přejímal z jiných textů pasáže i s odkazy na další zdroje, které sám nezpracoval, si zároveň uměle navyšuje počet referencí v seznamu literatury.

Například téměř celý úvod ke kapitole 4 na str. 24 a 25 (kromě posledního odstavce) je doslova opsán z výzkumné zprávy Takács et al. (2012) *Psychosociální aspekty v současném českém porodnictví*. Podobně jsou na str. 27 převzaty dva odstavce (doslova či s drobnými úpravami) v pasáži o císařských řezech a na str. 28 jeden odstavec v pasáži o vaginálních extrakčních operacích z knihy *Psychologie v perinatální péči* (Takács, Sobotková, Šulová, 2015). Podkapitola „Proč se zabývat postoji žen k

porodu“ (str. 29) je opět z větší části (kromě posledního odstavce) doslova převzata z výzkumné zprávy Takács et al. (2012) *Psychosociální aspekty v současném českém porodnictví*, a to i s četnými odkazy na další zdroje, které uvedená zpráva obsahuje. Odkaz na samotnou výzkumnou zprávu přitom zcela chybí. Cca 4 normostrany (str. 38-41) věnované studii Haškové *Sociální aspekty porodu* (2001) jsou víceméně převzaty z uvedené studie, výjimečně autor původní text parafrázuje, většinou jej ale přejímá doslova (bez vyznačení uvozovkami), pouze z něj vynechává některé pasáže, případně je předkládá v jiném pořadí.

Teprve v oddíle o postojích žen k porodu se autor dostává k vlastnímu tématu práce, tento oddíl však čítá jen cca 20 stran, a autor se zde navíc věnuje mnoha jiným, s tématem sice souvisejícím, ale přece od něj odlišným otázkám (popis porodnických intervencí, spokojenost s péčí, stav českého porodnictví atd.). I když sám nahlíží, že např. jím prezentované české studie nejsou *sensu stricto* o postojích žen k porodu, ale o stavu českého porodnictví a spokojenosti žen s perinatální péčí, věnuje jim poměrně dost prostoru (5 stran). Poznává přitom, že postoje žen k porodu lze z těchto studií „vyčíst“, kromě otrockého (a mnohdy doslova přejatého) popisu výsledků uvedených studií se však o těchto postojích nedozvíme nic konkrétního. Vytknout lze i to, že autor směšuje postoje žen k porodu se spokojeností s porodem, kterou navíc ještě směšuje se spokojeností se zdravotnickou péčí při porodu. Jistě lze mezi postoji k porodu a spokojeností s porodem/s péčí hledat souvislost, avšak tuto otázku je třeba otevřít a vyjasnit, do jaké míry a proč lze spokojenost s porodem/péčí označit za postoj. Autor rovněž opakovaně volí nepřesné či zavádějící formulace, jako např. „Druhy porodů a jejich vývoj v čase“ (můžeme jen hádat, co to znamená, že se „druhy porodů“ *vyvíjejí* v čase), či „aktivní lékařsky vedený porod“ (str. 25) (existuje snad neaktivní lékařsky vedený porod? Měli bychom říci „aktivně lékařsky vedený porod“).

Ve výzkumné části je třeba ocenit, že autor uvádí podrobné informace o postupu, jakým identifikoval a následně vybíral diskusní fóra, která mu sloužila jako zdroj dat pro analýzu. Je zjevné, že příprava výzkumné části byla značně náročná a že tuto část autor zpracoval velmi důkladně a pečlivě. I zde lze však vytknout některé nedostatky: autor konstatuje, že populaci žen přispívajících na diskusní fóra (a tedy jeho výzkumný soubor) nelze považovat za reprezentativní pro českou populaci rodiček, avšak domnívá se zároveň, že v jeho kvalitativně orientovaném výzkumu, v němž jde především o *identifikaci různých postojů rodiček*, lze takový soubor smysluplně použít. Lze ovšem namítnout, že: i) jeho hlavní výsledky týkající se postojů vlastně ukazují, jak moc pozitivní či negativní postoj (hodnoceno na pětibodové škále) mají ženy k přirozenému/lékařsky vedenému porodu, resp. k císařskému řezu/vaginálnímu porodu a kolik žen v jaké míře daný postoj zastává (autor zde předkládá tabulku), tj. jde vlastně o kvantitativní ukazatele; ii) kvalitativní analýza se nezaměřuje na postoje samotné, ale spíše na důvody, které k zaujetí daného postoje vedou, tj. práce se vlastně zabývá něčím jiným, než slibuje, a totiž *důvody pro preferenci přirozeného/lékařsky vedeného porodu, resp. vaginálního porodu/císařského řezu*. To je jistě zajímavé výzkumné téma, ale pak by tomu měl odpovídat i název práce a struktura její teoretické části. O postojích k porodu jako takových (např. o jejich dimenzích, stabilitě v průběhu času, jejich rozmanitosti) nám výzkum mnoho neříká, autor se omezuje na konstatování, že jsou postoje k danému typu porodu pozitivní nebo negativní (daný typ porodu je preferován či odmítán). I výzkumná část bohužel obsahuje pasáž doslovně opsanou z cizího textu (str. 69, 2. odstavec, opsaná pasáž je v rozsahu 6 řádků) bez uvedení zdroje (tím je studie *Psychosociální aspekty v současném českém porodnictví*).

Celkově lze shrnout, že zásadním problémem práce je plagiátorství, které se tu navíc objevuje v poměrně značném rozsahu (shoda cca 5 NS). Autor doslovně přejímá části cizích textů, aniž by je vyznačil uvozovkami a aniž by uvedl zdroj. Tento způsob práce s texty je neakceptovatelný, a proto předloženou diplomovou práci **nedoporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení „**neprospěl**“.